

DOKUMENTACIJA

MEĐUNARODNA KONVENCIJA ZA IZJEDNAČAVANJE NEKIH PRAVILA O TERETNICI

(Osnovni tekst iz 1924. s izmjenama iz 1968. i 1979)

Pročišćeni tekst

Međunarodna konvencija za izjednačenje nekih pravila o teretnici, Bruxelles, 1924 (Haška pravila) izmijenjena je Protokolom 1968 (Visbyjska pravila). Tako smo dobili poznata Haško-Visbyjska pravila kao jedinstveni tekst koji obvezuje države koje su ratificirale ili pristupile obama međunarodnim instrumentima. Godine 1979. izglasava se Protokol koji novom obračunskom jedinicom mijenja čl. 4. st. 5. Protokolom iz 1968. izmijenjenog teksta Konvencije o teretnici.

Konvencija iz 1924. stupila je na snagu 2. lipnja 1931. godine. Protokol iz 1968. je stupio na snagu 23. lipnja 1977, a Protokol iz 1979. 14. veljače 1984. Jugoslavija je ratificirala samo Konvenciju iz 1924. godine (Haška pravila). Naš Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi usvaja u odgovarajućem dijelu Haška pravila, a odnosi se i na slučajevе koji inače ne potпадaju pod režim Konvencije iz 1924 (prijevoz bez teretnice, a u situacijama iz čl. 576. ipak dopušta dispozitivnost). Iako naša država nije ratificirala Protokol iz 1968, naš Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi kodificira njegova načela, osim alternativne jedinice tereta u kilogramima. Zapravo, valja istaći da je naš Zakon, osim u spomenutom detalju, prihvatio Haško-Visbyjska pravila.

Zadatak nam je da za potrebe prakse redigiramo jedinstveni tekst Konvencije o teretnici (tj. pročišćeni tekst) nakon obiju izmjena. Postoje države (npr. Belgija, Danska, Finska, Norveška) koje su ratificirale i oba protokola, pa ih vezuju izmijenjeni tekstovi.

Oznakom (x) označavamo nove odredbe Protokola iz 1968, a oznakom (xx) promjene koje proizlaze iz teksta Protokola iz 1979.

Završne odredbe u sva tri međunarodna instrumenta reproduciramo izdvojeno nakon osnovnog teksta.¹

¹ Za potrebe časopisa Le droit maritime français, Paris (465, 1987, str. 562—572) v. La Convention internationale de Bruxelles du 25 août 1924 pour l'unification de certaines règles en matière de connaissance telle qu'amendée par les Protocoles de 1968 et de 1979.

**

Član 1.

U ovoj se Konvenciji sljedeće riječi upotrebljavaju u navedenom značenju:

- a) »vozar« uključuje vlasnika broda ili naručitelja prijevoza koji sklapa ugovor o prijevozu s krcateljem;
- b) »ugovor o prijevozu« primjenjuje se jedino na onaj ugovor o prijevozu kod kojega je izdana teretnica ili slična isprava koja daje naslov na prijevoz robe morem; također se primjenjuje na teretnicu ili sličnu ispravu, izdanu na osnovi brodarskog ugovora, počevši od trenutka kada se odnosi između vozara i imaoča teretnice ravnaju po toj ispravi;
- c) »roba« uključuje dobra, stvari, robu i predmete bilo koje vrsti, osim živih životinja i tereta za koji se u ugovoru o prijevozu navodi da je ukrcan na palubi i koji se uistinu tako i prevozi;
- d) »brod« označava svaki plovni objekt koji se upotrebljava za prijevoz robe morem;
- e) »prijevoz robe« obuhvaća vrijeme od ukrcavanja robe na brod do njena iskrcaja s broda.

Član 2.

Ako nije u članu 6. drukčije određeno, vozar će kod svih ugovora o prijevozu robe morem u pogledu ukrcavanja, rukovanja, slaganja, prijevoza, čuvanja robe, brige za nju i njena iskrcavanja, snositi odgovornosti i obveze te uživati prava i oslobođenja koja su niže navedena.

Član 3.

1. Vozar je dužan da prije i na početku putovanja uloži dužnu pažnju:
 - a) da brod osposobi za plovidbu;
 - b) da brod primjereno opremi, popuni posadom i opskrbi zalihamama;
 - c) da osposobi i dovede u ispravno stanje skladišta, ledenice, hladnjake i sve ostale dijelove broda u koje se roba ukrcava radi njena preuzimanja, prijevoza i očuvanja.
2. Ako nije u članu 4. drukčije određeno, vozar će uredno i pažljivo ukrcavati, rukovati, slagati, prevoziti i čuvati robu, brinuti se za nju i iskrcati robu koja se prevozi.
3. Nakon preuzimanja robe vozar, zapovjednik broda ili agent vozara dužan je krcatelju na njegov zahtjev izdati teretnicu koja, među ostalim, treba da sadržava:
 - a) glavne oznake potrebne za utvrđivanje istovjetnosti robe, kako ih je prije početka ukrcavanja pismeno saopćio krcatelj, ako su te oznake utisнуте ili na drugi način jasno stavljene na nepakiranu robu, sanduke ili omote u kojima se ta roba nalazi, tako da bi u redovitim prilikama ostale čitljive do svršetka putovanja;
 - b) broj koleta, ili komada, količinu ili masu, prema danome slučaju, onako kako ih je pismeno saopćio krcatelj;

c) stanje i vanjski izgled robe.

Ipak nijedan vozar, zapovjednik broda ili agent vozara neće biti dužan da u teretnici navede ili spomene označke, broj, količinu ili masu ako ima ozbiljnog razloga sumnjati da ne predstavljaju onu robu koju je uistinu primio, ili ako nije imao razumne mogućnosti da to provjeri.

4. Takva teretnica stvarat će, dok se protivno ne dokaže, pretpostavku da je vozar preuzeo robu takvu kakva je opisana suglasno stavu 3. a), b) i c).

(x) Međutim, protudokaz nije dopušten kada je teretnica prenesena na trećega koji je u dobroj vjeri.

5. Smatrat će se da je krcatelj u trenutku ukrcavanja zajamčio vozaru takvu točnost oznaka, broja, količina i mase, kako im je saopćio, pa je dužan da vozaru naknadi sve gubitke, štete i troškove koji su nastali ili proizlaze iz netočnosti tih podataka. Pravo vozara na takvu odštetu ne ograničava ni na koji način njegovu odgovornost i njegove obveze iz ugovora o prijevozu prema bilo kojoj osobi osim prema krcatelju.

6. Ako obavijest o gubitku ili oštećenju i o općoj naravi tog gubitka ili oštećenja nije pismeno dana vozaru ili njegovu agentu u luci iskrcaja, prije ili u trenutku preuzimanja robe ili njene predaje na čuvanje osobi koja je po ugovoru o prijevozu ovlaštena primiti robu, pretpostavlja se, dok se protivno ne dokaže, da je vozar predao onaku robu kakva je opisana u teretnici.

Ako gubici ili oštećenja nisu uočljivi, obavijest se mora dati u roku od tri dana od predaje.

Pismene obavijesti nisu potrebne ako je stanje robe zajednički utvrđeno u trenutku primitka.

(x) Pod rezervom odredaba st. 6. bis, vozar i brod bit će u svakom slučaju oslobođeni svake odgovornosti u vezi s robom, osim ako je tužba podignuta u roku od godine dana kada je teret predan ili je trebalo da bude predan. Taj rok može, međutim, biti produžen sporazumom stranaka postignutim nakon događaja koji je bio povod za tužbu.

U slučaju stvarnog ili pretpostavljenog gubitka ili oštećenja vozar i primalac pružit će jedan drugome sve razumne olakšice kod pregleda robe i provjeravanja broja koleta.

(x) 6 bis. Regresne tužbe mogu biti podignute i nakon isteka roka predviđenog u prethodnom stavu, ako su podignute u roku određenom zakonom suda pred kojim se vodi spor. Međutim, taj rok ne može biti kraći od tri mjeseca, računajući od dana kada je osoba koja podiže regresnu tužbu udovoljila odštetnom zahtjevu ili je obaviještena o tužbi koja je protiv nje podignuta.

7. Kada roba bude ukrcana, teretnica koju će krcatelju izdati vozar, zapovjednik broda, odnosno agent vozara, bit će — ako to krcatelj zahtije

jeva — teretnica s naznakom »ukrcano«, pod uvjetom da krcatelj, ukoliko je prethodno primio neku ispravu koja daje pravo na tu robu, tu ispravu vrati prilikom izdavanja teretnice »ukrcano«. Vozar, zapovjednik broda, odnosno agent, mogu u luci ukrcavanja na prethodnoj izdanoj ispravi naznačiti ime broda, odnosno brodova u koje je roba ukrcana, kao i datum, odnosno datume ukrcavanja i kada to bude na ispravi naznačeno, smatrati će se — ako sadrži podatke iz člana 3. točke 3 — da predstavlja, za svrhu ovoga člana, teretnicu s naznakom »ukrcano«.

8. Svaka klauzula, pogodba ili sporazum u ugovoru o prijevozu, kojima se vozar ili brod oslobođaju odgovornosti za gubitak ili oštećenje u vezi s robom nastalo nepažnjom, krivnjom ili neispunjjenjem dužnosti ili obveza propisanih ovim članom, ili kojima se njihova odgovornost umanjuje na drugi način nego je to propisano ovom konvencijom, bit će ništavi, nepostojeći i bez učinka. Klauzula kojom se vozaru ustupa korist iz osiguranja, kao i svaka slična klauzula, smatrati će se klauzulom koja oslobođa vozara od odgovornosti.

Član 4.

1. Ni vozar ni brod nisu odgovorni za gubitak ili oštećenja koji su nastali ili proizašli iz nesposobnosti broda za plovidbu, ako se to ne može pripisati propustom dužne pažnje vozara da osposobi brod za plovidbu, da ga primjereno opremi, popuni posadom, opskrbi zalihamama, ili da osposobi i dovede u ispravno stanje skladišta, ledenice, hladnjake i sve ostale dijelove broda u koje se roba ukrcava, tako da budu prikladni za preuzimanje, prijevoz i očuvanje robe, a sve to u suglasnosti s odredbama čl. 3. toč. 1. Svaki put kada je gubitak ili oštećenje nastalo zbog nesposobnosti broda za plovidbu, teret dokaza o upotrebi dužne pažnje pada na vozara ili svaku drugu osobu koja se poziva na oslobođenje predviđeno ovim članom.

2. Ni vozar ni brod nisu odgovorni za gubitak ili oštećenje koji su nastali ili proizlaze iz:

- a) djela, nepažnje ili propusta zapovjednika broda, člana posade, pilota ili druge osobe u službi vozara u plovidbi i upravljanju brodom;
- b) požara, ako nije uzrokovani osobnim djelom ili krivnjom vozara;
- c) pogibelji, opasnosti ili nezgoda mora i drugih plovnih voda;
- d) više sile;
- e) ratnih događaja;
- f) djela javnih neprijatelja;
- g) naredbe ili prinude vladara, vlasti ili naroda ili sudske zapljene;
- h) karantenskih ograničenja;
- i) djela ili propusta krcatelja, vlasnika robe, njegova agenta ili predstavnika;
- j) štrajkova, općeg otpuštanja radnika s posla, obustave ili ograničenja rada iz bilo kojeg razloga, bilo da su djelomični ili potpuni;
- k) građanskih nemira ili pobuna;
- l) spašavanja ili pokušaja spašavanja života ili dobara na moru;

m) gubitka u obujmu ili masi, ili drugog gubitka, odnosno oštećenja nastalih uslijed skrivene mane, posebne ili vlastite mane robe;

n) nedovoljnog pakiranja;

o) nedovoljnih ili netočnih oznaka;

p) skrivenih mana koje se ne mogu dužnom pažnjom otkriti;

r) svakog drugog uzroka, koji ne potječe iz djela ili krivnje vozara, njegovih agenata ili osoba u njegovoj službi, no teret dokaza pada na osobu koja traži da se koristi ovim isključenjem odgovornosti i ona mora dokazati da ni vlastita krivnja ili djelo vozara ni krivnja ili djelo agenata, odnosno osoba u službi vozara, nisu pridonijeli gubitku, odnosno oštećenju.

3. Krcatelj ne odgovara za gubitak ili oštećenje što ih pretrpe vozar ili brod koji su nastali ili proizašli iz bilo kojeg uzroka, ako to nije posljedica djela, krivnje ili nepažnje krcatelja, njegovih agenata ili osoba u njegovoj službi.

4. Nikakvo skretanje radi spašavanja ili pokušaja spašavanja života ili dobara na moru, kao ni drugo razumno skretanje, neće se smatrati kršenjem ove konvencije ili ugovora o prijevozu i vozar neće odgovarati ni za kakav gubitak.

(xx) 5 (a) Osim u slučaju ako je krcatelj naznačio vrstu i vrijednost robe prije njenog ukrcaja, pa je ta izjava unijeta u teretnicu, ni vozar ni brod neće ni u kojem slučaju odgovarati za gubitak ili oštećenje robe ili u vezi s tom robom za iznos veći od 666,67 obračunskih jedinica po koletu ili jedinici tereta ili 2 obračunske jedinice po kilogramu bruto-mase izgubljene ili oštećene robe, s tim da se primjenjuje granični iznos koji je viši.²

(x) (b) Ukupan iznos koji se duguje izračunat će se prema vrijednosti robe u mjestu i u vrijeme kada je roba iskrcana suglasno ugovoru ili u mjestu i u vrijeme kada je trebalo da bude iskrcana.

(x) Vrijednost robe određuje se prema burzovnoj cijeni, a ako takve nema, prema tekućoj tržnoj cijeni; ako nema ni jedne ni druge, prema uobičajenoj vrijednosti robe iste vrsti i kvalitete.

(x) (c) Kada se upotrijebi kontejner, paleta ili drugo slično sredstvo za grupiranje robe, svako koleto ili jedinica za koje je u teretnici naznačeno

² Tekstovi podstavova 5 (a) i 5 (d), kako je označeno, iz Protokola su 1979. godine. Međutim kako je moguće da neka država ratificira Protokol iz 1968 (Visbyjska pravila), ali ne pristupi Protokolu iz 1979, reproducirat ćemo odredbe podstavova 5 (a) i (d) Protokola iz 1968.

»5 (a) Osim u slučaju ako je krcatelj naznačio vrstu i vrijednost robe prije njenog ukrcaja, pa je ta izjava unesena u teretnicu, vozar ni brod neće ni u kojem slučaju odgovarati za gubitak ili oštećenje robe ili u vezi s tom robom za iznos veći od 10.000 franaka po koletu ili jedinici tereta ili 30 franaka po kilogramu bruto-mase izgubljene ili oštećene robe, s tim da se primjenjuje granični iznos koji je viši.«

»5 (d) Kao franak uzima se jedinica koja se sastoji od 65,5 miligrama zlata finoće 900/1000. Dan zamjene dosuđenog iznosa u nacionalnu valutu određuje se po zakonu suda pred kojim se vodi spor.«

da su uključeni u to sredstvo smatrati će se kao jedno koleto ili jedna jedinica u smislu ovog stava. Osim u predviđenom slučaju, to će se sredstvo za grupiranje smatrati kao jedno koleto ili jedna jedinica.

(xx) (d) Obračunska jedinica navedena u ovom članu je Posebno pravo vučenja kako ga je definirao Međunarodni monetarni fond. Iznosi navedeni u podstavu (a) ovog stava preračunavaju se u domaću valutu na osnovi vrijednosti te valute na dan utvrđen po pravu suda koji raspravlja spor. Vrijednost valute, u značenju Posebnog prava vučenja, države koja je članica Međunarodnog monetarnog fonda obračunava se prema metodi vrijednosti koju na dan koji je u pitanju primjenjuje Međunarodni monetarni fond za vlastite operacije i transakcije. Vrijednost domaće valute, u značenju Posebnog prava vučenja, države koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda, obračunava se na način koji odredi ta država.

Međutim država koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda i čije pravo ne dopušta primjenu odredaba iz prethodnih rečenica može, u trenutku ratifikacije ili pristupanja, ili u bilo kojem trenutku nakon toga, izjaviti da se granice odgovornosti predviđene u ovoj konvenciji, koje treba primijeniti na njezinu području, utvrđuju kako slijedi:

- (i) u pogledu iznosa od 666,67 obračunskih jedinica spomenutih u podstavu (a) stava 5. ovog člana, 10.000 novčanih jedinica;
- (ii) u pogledu iznosa od 2 obračunske jedinice spomenute u podstavu (a) stava 5. ovoga člana, 30 novčanih jedinica.

Novčana jedinica na koju se odnose prethodne rečenice odgovara 65,5 miligramma zlata finoće 900 tisućnina. Pretvaranje iznosa određenih u toj rečenici u domaću valutu obavlja se prema pravu te države. Obračun i pretvaranje navedeni u prethodnim rečenicama obavljaju se na način da se u domaćoj valuti države izrazi što je moguće bliža stvarna vrijednost za iznose u podstavu (a) stava 5. ovoga člana kao i ona izražena u obračunskoj jedinici.

Države obavještavaju depozitara o načinu obračuna ili o rezultatu preračunavanja (pretvaranja) prema pojedinom slučaju prilikom deponiranja isprave o ratifikaciji ili pristupanju i kad god postoji promjena u bilo kojem slučaju.²

(x) (e) Ni vozar ni brod ne mogu se koristiti povlasticom ograničenja odgovornosti iz ovog stava ako se dokaže da je šteta uzrokovana djelom ili propustom vozara počinjenira bilo u namjeri da se izazove šteta, ili bezobzirno i sa sviješću (znanjem) da bi iz toga vjerojatno mogla proizaći šteta.

(x) (f) Izjava spomenuta u podstavu (a) ovog stava, unesena u teretnicu, stvara pretpostavku dok se ne dokaže protivno, ali ona ne obvezuje vozara koji je može pobijati.

(x) (g) Sporazumom između vozara, zapovjednika broda ili agenta vozara i krcatelja mogu se odrediti i drugi najviši iznosi, različiti od iznosa određenih u podstavu (a) ovog stava, pod uvjetom da taj ugovoren najviši iznos ne bude manji od odgovarajućeg najvišeg iznosa iz tog podstava.

(x) (h) Ni vozar ni brod neće ni u kojem slučaju odgovarati za gubitak ili oštećenje počinjeno robi ili koje se na nju odnosi, ako je krcatelj u teretnici svjesno dao lažnu izjavu o vrsti i vrijednosti robe.

6. Upaljivu, eksplozivnu ili opasnu robu na krcanje koje vozar, zapovjednik broda, odnosno agent vozara ne bi pristali da su znali narav, odnosno svojstvo, može vozar u svako doba i prije iskrcavanja bilo gdje iskrcati, uništiti ili učiniti je bezopasnom, bez obveze na odštetu, a krcatelj te robe će odgovarati za svu štetu i troškove, neposredno ili posredno nastale ili proizašle, zbog njezina ukrcavanja. Ako bi neka roba te vrste, koja je ukrcana sa znanjem i pristankom vozara postala opasna za brod i teret, nju vozar isto tako može iskrcati ili uništiti odnosno učiniti je bezopasnom, a da za to ne odgovara, osim iz naslova zajedničke havarije ako bi je bilo.

Član 4 — bis

(x) 1. Oslobođenja i ograničenja odgovornosti predviđena ovom konvencijom primjenjuju se na sve tužbe protiv vozara za naknadu gubitaka ili oštećenja robe koja je predmet ugovora o prijevozu, bilo da se tužba zasniva na ugovornoj ili izvanugovornoj odgovornosti.

(x) 2. Ako je tužba podignuta protiv vozarova službenika, taj će se službenik moći koristiti oslobođenjima i ograničenjima odgovornosti na koja se može pozivati vozar u smislu ove konvencije.

(x) 3. Ukupni iznos kojim se terete vozar i njegovi službenici neće u tom slučaju prijeći granični iznos predviđen ovom konvencijom.

(x) 4. Međutim, službenik se ne može koristiti ovlaštenjima iz odredaba ovog člana ako se dokaže da je šteta uzrokovana djelom ili propustom tog službenika počinjenim bilo u namjeri da se izazove šteta, ili bezobzirno i sa svješću (znanjem) da bi iz toga vjerojatno mogla proizaći šteta.

Član 5.

Vozar se može odreći svih ili jednog dijela svojih prava i oslobođenja ili povećati svoju odgovornost i obveze predviđene ovom konvencijom, ali pod uvjetom da to odriče, odnosno povećanje, bude u teretnici koja se izdaje krcatelju. Ni jedna odredba ove konvencije ne primjenjuje se na brodarske ugovore, ali ako su bile izdane teretnice u slučaju postojanja brodarskog ugovora, podvrgavaju se uvjetima ove konvencije. Ni jedna odredba ovih pravila ne sprečava da se u teretnicu unese bilo koja dopuštena odredba u vezi sa zajedničkom havarijom.

Član 6.

Bez obzira na odredbe prethodnih članova, vozar, zapovjednik broda, agent vozara i krcatelj mogu u pogledu bilo koje određene robe sklopiti ugovor s bilo kakvim uvjetima koji se tiču odgovornosti i obveza vozara za tu robu, kao i prava i oslobođenja vozara u pogledu te iste robe ili njegovih obveza u odnosu na sposobnost broda za plovidbu — u mjeri u kojoj se takav sporazum ne protivi javnom poretku — ili u pogledu brige i pažnje osoba koje su u njegovoj službi ili njegovih agenata u odnosu na ukrca-

vanje, rukovanje, slaganje, prijevoz, čuvanje robe, brige o njoj i iskrčavanje robe koja se prevozi mčrem, pod uvjetom da u tom slučaju nije bila izdana teretnica i da su uvjeti postignutog sporazuma uvršteni u priznаницu koja neće biti prenosiva i u kojoj je ta neprenosivost naznačena.

Svaki na taj način zaključeni ugovor imat će puri pravni učinak.

Međutim, ovaj člar se ne primjenjuje na redovne trgovačke terete koji se prevoze u toku redovnog trgovačkog poslovanja, već samo na druge prijevoze, kod kojih narav i stanje dobara koja se trebaju prevesti, i okolnosti, odredbe i uvjeti pod kojima se prijevoz treba obavljati, opravdavaju poseban sporazum.

Član 7.

Ni jedna odredba ove konvencije ne sprečava vozara ili krcatelja da uvrste u ugovor sporazume, uvjete, rezerve ili oslobođenja, koji se odnose na obvezu i odgovornosti vozara ili broda za gubitak ili oštećenja robe, za čuvanje, brigu i rukovanje, prije ukrcavanja i poslije iskrcaja iz broda kojim se roba prevozi morem.

Član 8.

Odredbe ove konvencije ne mijenjaju ni prava ni obveze vozara što proizlaze iz bilo kojeg važećeg zakona koji se odnosi na ograničenje odgovornosti vlasnika pomorskih brodova.

Član 9.

(x) Ova konvencija ne dira u odredbe međunarodnih konvencija ili nacionalnih (domaćih) zakona o odgovornosti za nuklearne štete.

Član 10.

(x) Odredbe ove konvencije primjenjivat će se na sve teretnice koje se odnose na prijevoz robe između luka dviju različitih država kada je:

- (a) teretnica izdana u državi ugovornici,
- (b) prijevoz započeo u luci države ugovornice,
- (c) teretnicom predviđeno da se ugovor ravna po odredbama ove konvencije ili zakonodavstva koje te odredbe primjenjuje, odnosno daje im snagu, bez obzira na državnu pripadnost broda, vozara, krcatelja, primaoca ili bilo koje druge zainteresirane osobe.

Svaka će država ugovornica primjenjivati odredbe ove konvencije na spomenute teretnice.

Ovaj član ne dira u pravo države ugovornice da primjeni odredbe ove konvencije na teretnice koje nisu obuhvaćene prethodnim podstavovima.

** **

Slijede završne odredbe posebno na osnovni tekst Konvencije o teretnici iz 1924. godine (Haška pravila), posebno za Protokol o izmjenama Konven-

cije o teretnici iz 1968. godine (Visbyjska pravila), a posebno za Protokol o izmjenama Konvencije o teretnici i Protokola o izmjenama iz 1979. godine (Protokol o izmjenama Haških i Visbyjskih pravila).

Haška pravila, 1924.

(Završne odredbe)

Član 11.

Po isteku roka od najviše dvije godine, računajući od dana potpisivanja konvencije, belgijska vlada će stupiti u vezu s vladama visokih strana ugovornica koje budu izjavile spremnost da ratificiraju konvenciju radi donošenja odluke da li konvencija treba stupiti na snagu. Isprave o ratifikaciji će se položiti u Bruxellesu na dan koji zajednički utvrde spomenute vlade. Pravo polaganja isprava o ratifikaciji utvrdit će se zapisnikom što će ga potpisati predstavnici države koje kod toga budu sudjelovale i ministar vanjskih poslova Belgije.

Naknadna polaganja izvršit će se putem pismene obavijesti upućene belgijskoj vlasti kojoj će biti priložena isprava o ratifikaciji.

Ovjereni prijepis zapisnika o prvom polaganju isprava o ratifikaciji, obavijesti spomenutih u prethodnom stavu kao i priloženih ratifikacijskih isprava bit će odmah od strane belgijske vlade diplomatskim putem dostavljeni državama koje su potpisale ovu konvenciju ili su joj pristupile. U slučajevima predviđenim u prethodnom stavu spomenuta vlast će istovremeno saopćiti i dan kada je primila obavijest.

Član 12.

Države koje nisu potpisale ovu konvenciju mogu joj pristupiti bez obzira na to da li su bile predstavljene na Međunarodnoj konferenciji u Bruxellesu ili nisu.

Država koja želi pristupiti konvenciji obavještava o svojoj namjeri pisano belgijsku vlastu dostavljajući joj ispravu o pristupanju koja će biti položena u arhivima spomenute vlade.

Belgijska vlast dostaviti će odmah svim državama koje su potpisale konvenciju ili su joj pristupile ovjereni prijepis obavijesti i isprave o pristupanju naznačujući datum kada je primila obavijest.

Član 13.

Visoke strane ugovornice mogu u času potpisivanja, polaganja ratifikacije ili prilikom pristupanja izjaviti da se prihvati ove konvencije ne odnosi na neke ili na sve autonomne dominione, kolonije, posjede, protektorate i prekomorske teritorije koji se nalaze pod njihovim suverenitetom ili vlašću. One mogu naknadno pristupiti posebno u ime jednog ili drugog autonomnog dominiona, kolonije, posjeda, protektorata ili prekomorskog teritorija, koji su bili isključeni u njihovoj prvobitnoj izjavi. One mogu, također, u

skladu s ovim odredbama, otkazati ovu konvenciju posebno za jedan ili više autonomnih dominiona, kolonija, posjeda, protektorata ili prekomorskih teritorija, koji se nalaze pod njihovim suverenitetom ili vlašću.

Član 14.

Prema državama koje su sudjelovale u prvom polaganju ratifikacija ova će konvencija djelovati godinu dana nakon datuma zapisnika o tom polaganju. Prema državama koje ju naknadno ratificiraju ili joj pristupe, kao i u slučajevima kada se stavljanje na snagu obavlja naknadno i u skladu s čl. 13, njeni će učinci nastupiti šest mjeseci nakon što belgijska vlada primi obavijesti predviđene u čl. 11. st. 2. i čl. 12. st. 2.

Član 15.

Ako jedna država ugovornica želi otkazati ovu konvenciju, ona će o tome pismenim putem obavijestiti belgijsku vladu koja će odmah dostaviti ovjeni prijepis obavijesti svim ostalim državama, navodeći datum primitka obavijesti.

Otkaz će djelovati samo prema državi koja ga bude podnijela i to godinu dana nakon prijema obavijesti od strane belgijske vlade.

Član 16.

Svaka država ugovornica može zatražiti sazivanje nove konferencije radi traženja boljih rješenja koja bi se mogla unijeti u ovu konvenciju.

Država koja bi željela da se koristi ovom mogućnošću treba da o svojoj namjeri obavijesti godinu dana unaprijed ostale države preko belgijske vlade, koja će se pobrinuti da sazove konferenciju.

Sačinjeno u Bruxellesu, u jednom jedinom primjerku, 25. kolovoza 1924.

Protokol o potpisivanju

Pristupajući potpisivanju Međunarodne konvencije za izjednačenje nekih pravila o teretnici, potpisani punomoćnici prihvatili su ovaj Protokol, koji će imati istu snagu i istu vrijednost kao da su njegove odredbe bile unesene u sam tekst konvencije na koju se odnosi.

Visoke strane ugovornice mogu uvesti u život ovu Konvenciju dajući joj snagu zakona ili unoseći u svoje nacionalno zakonodavstvo pravila koja je usvojila konvencija, u obliku pogodnom za to zakonodavstvo.

One izričito pridržavaju pravo

1. da propisu da u slučajevima predviđenim članom 4. toč. 2. od c) do p) imalac teretnice može utvrditi osobnu krivnju vozara ili krivnju osoba kojima se služi, ako nisu obuhvaćene pod a);

2. da u pogledu nacionalne kabotaže primjenjuje čl. 6. na sve kategorije roba, ne vodeći računa o ograničenju koje se nalazi u posljednjem stavu spomenutog člana.

Sačinjeno u Bruxellesu, u jednom jedinom primjerku, 25. kolovoza 1924.

Visbyjska pravila, 1968.
(Završne odredbe)

Član 6.

Među strankama ovog Protokola Konvencija i Protokol smatrać će se i tumačiti kao jedna jedina isprava.

Stranka ovog Protokola nije obvezna primjenjivati odredbe ovog Protokola na teretnice izdane u državi koja je stranka konvencije, a nije stranka ovog Protokola.

Član 7.

Među strankama ovog Protokola otkaz konvencije od strane jedne od njih, na osnovi čl. 15, ne može se tumačiti kao otkaz konvencije izmijenjene ovim Protokolom.

Član 8.

Svaki spor između država ugovornica u vezi s tumačenjem ili primjenom konvencije, koji se ne može riješiti pregovorima, podvrgava se arbitraži na zahtjev jedne od njih. Ako se u roku od šest mjeseci, od dana kada je postavljen zahtjev za arbitražno rješavanje, stranke nisu mogle složiti o organizaciji arbitraže, svaka od njih može spor podvrći Međunarodnom sudu ako podnese zahtjev suglasno statutu suda.

Član 9.

Svaka strana ugovornica može u trenutku potpisivanja ili pristupanja izjaviti da se ne smatra vezanom članom 8. ovog Protokola. Ostale strane ugovornice neće biti vezane tim članom prema strani ugovornici koja je izjavila takvu rezervu.

Svaka strana ugovornica koja je izjavila rezervu u smislu prethodnog stava može u svakom trenutku odustati od te rezerve ako o tome uputi obavijesti belgijskoj vladi.

Član 10.

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama koje su, prije 23. veljače 1968, ratificirale konvenciju ili su joj pristupile kao i svim državama koje su bile zastupljene na Dvanaestom zasjedanju diplomatske konferencije za pomorsko pravo (1967—1968).

Član 11.

1. Ovaj će Protokol biti ratificiran.
2. Ratifikacija ovog Protokola od države koja nije stranka konvencije znači pristupanje konvenciji.
3. Ratifikacijske isprave bit će položene kod belgijske vlade.

Član 12.

1. Države članice Organizacije ujedinjenih naroda ili specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, koje nisu bile predstavljene na Dvanaestom zasjedanju diplomatske konferencije za pomorsko pravo, moći će pristupiti protokolu.

Član 13.

1. Ovaj će Protokol stupiti na snagu tri mjeseca nakon dana polaganja deset isprava o ratifikaciji ili pristupanju, od kojih najmanje pet moraju biti države od kojih svaka posjeduje ukupnu tonažu od barem milijun tona zapremine.

2. Za svaku državu koja ratificira ovaj Protokol ili mu pristupi nakon dana polaganja isprave o ratifikaciji ili pristupanju koje određuje njegovo stupanje na snagu u smislu st. 1. ovog člana ovaj će Protokol stupiti na snagu tri mjeseca nakon polaganja isprave o ratifikaciji ili pristupanju te države.

Član 14.

1. Svaka država ugovornica može otkazati ovaj Protokol ako o tome uputi obavijest belgijskoj vladi.

2. Ovaj otkaz znači otkaz konvencije.

3. Djelovanje otkaza nastupit će godinu dana pošto je belgijska vlada primila obavijest o otkazu.

Član 15.

1. Svaka će država ugovornica moći u trenutku potpisivanja, ratifikacije, pristupanja, ili u svakom kasnijem trenutku, obavijestiti pismeno belgijsku vladu na koja se područja — među onima koja su podvrgnuta njenom suverenitetu ili za čije je međunarodne odnose odgovorna — primjenjuje ovaj protokol.

Protokol će se primjenjivati na spomenutim područjima tri mjeseca pošto belgijska vlada primi takvu obavijest, ali ne prije nego protokol stupa na snagu u odnosu na tu državu.

2. Takvo će proširenje vrijediti i za konvenciju ako se ona još ne primjenjuje na tim područjima.

3. Svaka država ugovornica koja je potpisala izjavu u smislu st. 1. ovog člana može u svakom trenutku obavijestiti belgijsku vladu da se protokol neće više primjenjivati na tim područjima. Djelovanje takvog otkaza nastupit će mjesec dana pošto belgijska vlada primi obavijest o otkazu; ovaj otkaz vrijedi i za konvenciju.

Član 16.

Strane ugovornice mogu staviti na snagu ovaj protokol dajući mu snagu zakona ili uvrštavajući pravila prihvaćena ovim protokolom u svoje zakonodavstvo na način koji je u skladu s tim zakonodavstvom.

Član 17.

Belgijska vlada obavijestit će države zastupljene na Dvanaestom zasjedanju diplomatske konferencije za pomorsko pravo (1967—1968), države koje pristupe ovom protokolu i države koje su vezane konvencijom o

1. potpisivanjima, ratifikacijama i pristupanjima koje je primila, primjenom članova 10, 11. i 12;
2. danu stupanja na snagu ovog Protokola, primjenom člana 13;
3. obavijestima o primjeni na područjima u smislu člana 15;
4. primljenim otkazima, primjenom člana 14.

U potvrdu toga su potpisani punomoćnici, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sačinjeno u Bruxellesu, 23. veljače 1968, na francuskom i engleskom jeziku, u jednom jedinom primjerku što će biti položen u arhivima belgijske vlade, koja će o tome izdati ovjerene prijepise; oba su teksta jednako vjerodostojna.

**Protokol o izmjenama Haških i Visbyjskih pravila, 1979.
(Završne odredbe)**

Član III.

Svaki spor između dvije ili više strane ugovornica koji se tiče tumačenja ili primjene ovoga protokola, koji se ne može riješiti putem pregovora, podnosi se, na zahtjev jedne od njih, arbitraži. Ako se u roku od šest mjeseci od dana zahtjeva za arbitražu strane nisu u stanju sporazumjeti oko organizacije arbitraže, bilo koja od tih strana može predati spor Međunarodnom sudu sa zahtjevom koji je u skladu sa statutom suda.

Član IV.

1. Svaka strana ugovornica može u trenutku potpisivanja ili ratifikacije ovog protokola, ili pristupanja protokolu, izjaviti da se ne smatra vezanom članom III.
2. Bilo koja strana ugovornica koja je stavila rezervu u skladu sa st. 1. može u bilo koje doba povući ovu rezervu saopćenjem belgijskoj vladi.

Član V.

Ovaj je Protokol otvoren za potpisivanje za države koje su potpisale Konvenciju od 25. kolovoza 1924. ili Protokol od 23. veljače 1968. ili koje su strane ugovornice konvencije.

Član VI.

1. Ovaj će se Protokol ratificirati.
2. Ratifikacija ovog Protokola od strane bilo koje države koja nije strana ugovornica konvencije ima učinak ratifikacije konvencije.
3. Isprave o ratifikaciji pohranjuju se kod belgijske vlade.

Član VII.

1. Države na koje se ne odnosi član V. mogu pristupiti ovom Protokolu.
2. Pristupanje ovom Protokolu ima učinak pristupanja konvenciji.
3. Isprave o pristupanju pohranjuju se kod belgijske vlade.

Član VIII.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon dana polaganja pet isprava o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu koja ratificira ovaj Protokol ili mu pristupi nakon petog polaganja, ovaj protokol stupa na snagu tri mjeseca nakon polaganja njezine isprave o ratifikaciji ili pristupanju.

Član IX.

1. Bilo koja strana ugovornica može otkazati ovaj Protokol saopćenjem belgijskoj vladi.
2. Otkaz proizvodi učinak jednu godinu nakon dana kada je belgijska vlada primila saopćenje.

Član X.

1. Svaka država može u vrijeme potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, izjaviti pismenim saopćenjem belgijskoj vladi na koja se područja za čije međunarodne odnose ona odgovara primjenjuje ovaj Protokol. Protokol će se protegnuti na područja tamo imenovana tri mjeseca nakon dana primitka takvog saopćenja od strane belgijske vlade, ali ne prije dana stupanja na snagu protokola za tu državu.
2. Ovo protezanje primjenit će se također na konvenciju ako se ona još nije primjenjivala na ta područja.
3. Svaka strana ugovornica koja je dala izjavu prema st. 1. ovoga člana može u bilo koje doba nakon toga saopćenjem belgijskoj vladi izjaviti da se protokol prestaje protezati na ta područja. Ovaj otkaz ima učinak, jednu godinu dana pošto je saopćenje o tome primila belgijska vlada.

Član XI.

Belgijska vlada obavještava države potpisnice i države koje pristupaju o sljedećem:

1. o potpisima, ratifikacijama i pristupanjima primljenim u skladu sa članovima V, VI. i VII;
2. o danu kada ovaj Protokol stupa na snagu u skladu sa članom VIII;
3. o obavijestima koje se odnose na primjenu na područja u skladu sa članom X;
4. o izjavama i saopćenjima koji su učinjeni u skladu sa članom II;
5. o izjavama učinjenim u skladu sa članom IV;
6. o otkazima primljenim u skladu sa članom IX.

U ovjeru gornjega niže potpisani, koji su bili valjano ovlašteni, potpisali su ovaj Protokol.

Sastavljen u Bruxellesu, 21. prosinca 1979, na engleskom i francuskom jeziku, oba jednako vjerodostojna, u jednom primjerku, koji će ostati pohranjen u arhivima belgijske vlade koja će izdati ovjerene kopije.

Priredio: Ivo Grabovac